

Byla C-575/23**Prašymo priimti prejudicinį sprendimą santrauka pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 98 straipsnio 1 dalį****Gavimo data:**

2023 m. rugsėjo 15 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Conseil d'État (Belgija)

Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2023 m. rugpjūčio 31 d.

Pareiškėjai:

FT

AL

ON

Kita proceso šalis:

Belgijos valstybė

Dalyvaujant trečiajam asmeniui:

Orchestre national de Belgique

I. Faktinės aplinkybės ir ginčijamas aktas

- 1 2021 m. liepos 26 d. pateiktu skundu FT, AL ir ON prašo panaikinti *Arrêté royal du 1er juin 2021 relatif aux droits voisins du personnel artistique de l'Orchestre national de Belgique* (2021 m. birželio 1 d. Karaliaus dekretas dėl Belgijos nacionalinio orkestro meno darbuotojų gretutinių teisių (2021 m. birželio 4 d. MB Nr. 2021042025).
- 2 Prieš priimant ginčijamą aktą dėl *Orchestre national de Belgique* (Belgijos nacionalinis orkestras, toliau taip pat BNO), kuris yra įstojęs į bylą trečiasis asmuo, muzikantų gretutinių teisių panaudojimo kiekvienu konkrečiu atveju buvo deramasi *Comité de concertation de base* (Pagrindinis konsultacinis komitetas).

- 3 Nuo 2016 m. BNO ir muzikantų profesinių sąjungų delegacijos vedė derybas Pagrindiniame konsultaciniame komitete, kad būtų pasiektas susitarimas dėl atlygio už gretutines teises. Iki šiol šios derybos dar nebaigtos.
- 4 2019 m. rugsėjo mėn. BNO nusprendė pasiūlyti muzikantams galimybę pasirašyti individualias sutartis, kuriose būtų numatytos tam tikros vienkartinės išmokos; tokią sutartį pasirašiusiems muzikantams šios sumos būtų išmokamos iš karto, o kitiems muzikantams jų išmokėjimas būtų atidėtas, kol bus priimtas Karaliaus dekretas.
- 5 Šis Karaliaus dekretas, kuris yra ginčijamas aktas, buvo priimtas 2021 m. birželio 1 d. Jo preambulėje, be kita ko, nurodyta:

„Atsižvelgiant į 2019 m. balandžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą (ES) 2019/790 dėl autorių teisių ir gretutinių teisių bendrojoje skaitmeninėje rinkoje, kuria iš dalies keičiamos direktyvos 96/9/EB ir 2001/29/EB;

<...>

kadangi *Code de droit économique* (Ekonominės teisės kodeksas) XI.205 straipsnio 4 dalyje leidžiama, kad tais atvejais, kai atlikėjas teikia paslaugas pagal darbo sutartį arba tarnybos nuostatus, iš gretutinių teisių kylančios turtinės teisės būtų perleistos darbdaviui, jeigu teisių perleidimas yra aiškiai numatytas ir paslaugų teikimas patenka į darbo sutarties arba tarnybos nuostatų taikymo sritį;

kadangi tinkamam [BNO] veikimui užtikrinti būtina, kad visos teisės, susijusios su atlikimu ir atlikėjų suteiktų paslaugų naudojimu, būtų perleistos [BNO];

kadangi Direktyvos (ES) 2019/790 <...> 18 straipsnyje įtvirtintas tinkamo ir proporcingo atlyginimo atlikėjams principas, atsižvelgiant į sutarčių laisvės principą ir tinkamą teisių ir interesų pusiausvyrą;

kadangi tos pačios direktyvos 73 konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad vienkartinė išmoka taip pat gali būti proporcingas atlygis ir kad valstybės narės gali atsižvelgti į kiekvieno sektoriaus ypatumus;

kadangi šiame Karaliaus dekrete numatytas atlyginimas atrodo tinkamas ir proporcingas, atsižvelgiant į sektoriaus ypatumus, pilną, gaunamą naudojant [BNO] muzikantų gretutines teises, taip pat atlyginimą už gretutines teises, mokamą Belgijos orkestruose, kurių dydis ir teisinė padėtis yra panašūs į BNO;

<...>“.

Karaliaus dekreto rezoliucinėje dalyje nustatyta:

„1 straipsnis. Šiame dekrete vartojamų sąvokų apibrėžtys:

1° Atlikėjas: Belgijos nacionalinio orkestro muzikantas, įdarbintas pagal administracinės teisės reglamentuojamus tarnybos nuostatus arba darbo sutartį, išskyrus muzikantus, einančius muzikinio vadovo arba solisto pareigas.

<...>

8° Paslauga: bet kokia atlikėjų paslauga, kuri yra transliacijos, garso ir vaizdo įrašo ar fonogramos objektas, siekiant, kad ši atlikimo įrašą naudotų Belgijos nacionalinis orkestras ar jo teisių turėtojai, trunkanti ne trumpiau kaip tris valandas ir ne ilgiau kaip keturias valandas arba „gyvo“ koncerto laiką. <...>

2 straipsnis. Atlikėjas pagal šio dekreto nuostatas perleidžia Belgijos nacionaliniam orkestrui gretutines teises, susijusias su jo paslaugomis, teiktomis dirbant šiame orkestre.

3 straipsnis

1. Pagal 2 straipsnį Belgijos nacionaliniam orkestrui už 4 ir 6 straipsniuose nurodytas išmokas perleidžiamos šios gretutinės teisės: <...>

2. Pagal 2 straipsnį ir šio straipsnio 1 dalį teisės perleidžiamos visam gretutinių teisių galiojimo laikotarpiui ir visame pasaulyje.

<...>

4 straipsnis.

1. Už teisių perleidimą pagal 2 ir 3 straipsnius atlikėjams, teikusiems paslaugas ištikus metus, skiriama 600 EUR bruto metinė išmoka. Atlikėjams, neteikusiems paslaugų ištikus metus, mokama 24 EUR bruto išmoka už paslaugą. <...>

2. Ši suma mokama atlikėjams kaip išmoka už „gretutines teises“.

3. Šio straipsnio 1 dalyje numatyta 600 EUR metinė išmoka apima 2 ir 3 straipsniuose numatytą gretutinių teisių perleidimą, neviršijant metinės ne daugiau kaip 25 paslaugų kvotos <...>

<...>

Studijiniai fonogramų įrašai <...> į šią kvotą neįtraukiami. Už juos skiriama speciali 3 000 EUR suma už vieną fonogramą, kurią lygiomis dalimis turi pasidalyti dalyvaujantys atlikėjai.

Į šią kvotą neįtraukiamos paslaugos, kurios yra garso ir vaizdo įrašo, (re)transliuojamo per televiziją, objektas ir už kurias organizatorius moka atlyginimą Belgijos nacionaliniam orkestrui. Belgijos nacionalinis orkestras už televizijos retransliaciją gautą atlyginimą paskirsto dalyvaujantiems atlikėjams lygiomis dalimis.

Jei viršijama šioje dalyje nurodyta paslaugų kvota, atlikėjams mokama papildoma 24 EUR bruto išmoka už kiekvieną paslaugą.

4. Be šio straipsnio 1 dalyje numatytos išmokos, atlikėjas turi teisę į papildomą išmoką už gretutines teises pagal sutartį, sudarytą tarp asmens, kurio veikla reglamentuojama tik privatinės teisės, ir Belgijos nacionalinio orkestro. Dėl šios papildomos išmokos mokėjimo šios sutarties vykdymas Belgijos nacionaliniam orkestrui negali tapti nuostolingas.

Ši išmoka visiems atlikėjams kartu yra 50 % Belgijos nacionalinio orkestro grynujų pajamų, atskaičiavus kintamąsias gamybos išlaidas (dirigentas, papildomi muzikantai, choro solistai, salė, įrašymo, rinkodaros, dramaturgijos išlaidos ir t. t.), ir lygiomis dalimis paskirstoma dalyvaujantiems atlikėjams.

<...>“.

II. Teisinis pagrindas

1. Sąjungos teisė

6 2019 m. balandžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2019/790 dėl autorių teisių ir gretutinių teisių bendrojoje skaitmeninėje rinkoje, kuria iš dalies keičiamos direktyvos 96/9/EB ir 2011/29/EB (OL L 130, 2019 p. 92), sustiprinama autorių ir atlikėjų teisių apsauga. Šia direktyva jiems suteikiama teisė į teisingą atlyginimą pagal jų kūriniių naudojimo sutartis.

7 72 ir 73 konstatuojamosiose dalyse nurodyta:

„72. autoriai ir atlikėjai sutartiniuose santykiuose paprastai būna silpnesnė šalis, kai suteikia licenciją ar perleidžia savo teises, taip pat ir per savo bendroves, suteikdami leidimą naudoti už atlygį, ir tiems fiziniams asmenims reikia šioje direktyvoje numatytos apsaugos, kad jie galėtų visapusiškai naudotis teisėmis, suderintomis pagal Sąjungos teisę. Tas apsaugos poreikis neatsiranda tada, kai kita sutarties šalis veikia kaip galutinis vartotojas ir nenaudoja paties kūrinio ar jo atlikimo, kas, pavyzdžiui, galėtų būti tam tikrų darbo sutarčių atveju;

73. autorių ir atlikėjų atlygis turėtų būti tinkamas ir proporcingas faktinei ar galimai ekonominei licencijuotų ar perduotų teisių vertei, atsižvelgiant į autoriaus ar atlikėjo indėlį į bendrą kūrinį ar kitą objektą ir į visas kitas

atvejo aplinkybes, pavyzdžiui, rinkos praktiką arba faktinį kūrinio naudojimą. Vienkartinė išmoka taip pat gali būti proporcingas atlygis, tačiau tai neturėtų būti taisyklė. Valstybės narės turėtų galėti laisvai nustatyti konkrečius vienkartinių išmokų taikymo atvejus atsižvelgdamos į kiekvieno sektoriaus ypatumus. Valstybės narės turėtų galėti laisvai įgyvendinti tinkamo ir proporcingo atlygio principą taikydamos įvairius esamus ar naujai sukurtus mechanizmus, kurie galėtų apimti kolektyvines derybas ir kitus mechanizmus, jeigu tokie mechanizmai atitinka taikomus Sąjungos teisės aktus“.

- 8 74–78 konstatuojamosiose dalyse kalbama apie tai, kad autoriai ir atlikėjai turi turėti informacijos, kuri leistų įvertinti jų teisių ekonominę vertę, įskaitant informaciją, susijusią su atlygiu, gautu už šių teisių perleidimą, taip pat apie skaidrumo šioje srityje svarbą ir poreikį sukurti mechanizmą, kuris leistų tikslinti šį atlygį.
- 9 82 konstatuojamojoje dalyje nurodyta: „jokia šios direktyvos nuostata neturėtų būti aiškinama kaip draudimas išimtinių teisių turėtojams pagal Sąjungos teisės aktus dėl autorių teisių leisti nemokamai naudotis savo kūriniais ar kitais objektais, be kita ko, naudojant neišimtinės nemokamas licencijas, suteikiamas visiems naudotojams“.
- 10 [IV antraštinės dalies] 3 skyriuje „Teisingas atlygis pagal autorių ir atlikėjų sutartis dėl teisių naudojimo“, be kita ko, yra toliau nurodytos nuostatos:

18 straipsnis. Tinkamo ir proporcingo atlygio principas

1. Valstybės narės užtikrina, kad kai autoriai ir atlikėjai suteikia licenciją arba perleidžia savo išimtinės teises naudoti savo kūrinius ar kitus objektus, jie turi teisę gauti tinkamą ir proporcingą atlygį.
2. Įgyvendindamos 1 dalyje nustatytą principą nacionalinėje teisėje, valstybės narės gali taikyti skirtingus mechanizmus ir atsižvelgti į sutarties laisvės principą bei teisingą teisių ir interesų pusiausvyrą.

19 straipsnis. Skaidrumo pareiga <...>

20 straipsnis. Sutarčių tikslinimo mechanizmas

1. Valstybės narės užtikrina, kad, nesant taikytino kolektyvinio susitarimo su jame numatytu mechanizmu, palyginamu su šiame straipsnyje nustatytoju, autoriai ir atlikėjai arba jų atstovai turėtų teisę reikalauti papildomo tinkamo ir teisingo atlygio iš subjekto, su kuriuo jie sudarė sutartį dėl savo teisių naudojimo, arba tokio subjekto teisių perėmėjo, kai iš pradžių sutartas atlygis pasirodė esąs neproporcingai mažas, palyginti su visomis vėlesnėmis susijusiomis pajamomis, gautomis iš kūrinių naudojimo ar atlikimo.

<...>

22 straipsnis. Atšaukimo teisė

1. Valstybės narės užtikrina, kad tais atvejais, kai autorius arba atlikėjas suteikė licenciją arba perleido savo teises į kūrinį ar kitą saugomą objektą išimties tvarka, autorius arba atlikėjas gali visiškai arba iš dalies atšaukti licenciją arba teisių perleidimą, jei tas kūrinys arba kitas saugomas objektas nepakankamai naudojamas.

2. Nacionalinėje teisėje gali būti numatytos specialios nuostatos dėl 1 dalyje numatyto atšaukimo mechanizmo

<...>

Valstybės narės gali netaikyti atšaukimo mechanizmo kūriniams arba kitiems objektams, jei tokie kūriniai arba kiti objektai paprastai susiję su daugelio autorių ar atlikėjų indėliu.

<...>.

26 straipsnis. Taikymas laiko atžvilgiu

1. Ši direktyva taikoma visiems kūriniams ir kitiems objektams, kurie saugomi autorių teisių nacionalinės teisės 2021 m. birželio 7 d. arba vėliau.

2. Ši direktyva taikoma nedarant poveikio jokiems iki 2021 m. birželio 7 d. atliktiems veiksams ir įgytomis teisėmis.

<...>

29 straipsnis. Perkėlimas į nacionalinę teisę

1. Valstybės narės užtikrina, kad įsigaliojusių įstatymai ir kiti teisės aktai, būtini, kad šios direktyvos būtų laikomasi, ne vėliau kaip 2021 m. birželio 7 d. Apie tai jos nedelsdamos praneša Komisijai. <...>“

2. Nacionalinės teisės aktai

- 11 Tuo metu, kai buvo priimtas ginčijamas aktas, *Code de droit économique* XI knygos 5 antraštinės dalies „Autorių teisės ir gretutinės teisės“ 3 skyriuje „Gretutinės teisės“ nuostatos buvo tokios:

„XI.203 straipsnis. <...>

Šiame skyriuje pripažįstamos gretutinės teisės yra teisės į kilnojamus objektus, perleidžiamos ir perduodamos visos ar iš dalies pagal *Code Civil* (Civilinis kodeksas) taisykles. Jos gali, be kita ko, perleptos galutinai arba joms gali būti suteikta paprasta ar išimtinė licencija.

<...>

XI.205 straipsnis

1. Tik atlikėjas turi teisę atgaminti savo atlikimą arba leisti jį atgaminti bet kokių būdų ir bet kokia forma, tiesiogiai ar netiesiogiai, laikinai ar nuolat, visiškai ar iš dalies.

<...>

4. Kai atlikėjas teikia paslaugas vykdydamas darbo sutartį arba pagal tarnybos nuostatus, turinės teisės gali būti perleistos darbdaviui, jeigu toks perleidimas yra aiškiai numatytas ir jeigu paslauga patenka į sutarties arba tarnybos nuostatų taikymo sritį.

<...>

Kolektyvinėse sutartyse gali būti nustatyta perleidimo apimtis ir tvarka.

<...>

XI.206 straipsnis

4. Jei nenumatyta kitaip, atlyginimo dydis turi būti proporcingas pajamoms, gautoms iš audiovizualinio kūrinio naudojimo. Tokiu atveju prodiuseris bent kartą per metus pateikia atlikėjui pajamų, kurias jis gavo iš kiekvieno panaudojimo būdo, suvestinę.

<...>“.

- 12 Įstatymas, kuriuo į nacionalinę teisę perkeliama Direktyva 2019/790, buvo paskelbtas 2022 m. birželio 19 d. Šiuo įstatymu buvo iš dalies pakeistos kai kurios iš minėtų nuostatų.

XI.205 straipsnis dabar suformuluotas taip:

1. Tik atlikėjas turi teisę atgaminti savo atlikimą arba leisti jį atgaminti bet kokių būdų ir bet kokia forma, tiesiogiai ar netiesiogiai, laikinai ar nuolat, visiškai ar iš dalies.

<...>

4. Kai atlikėjas teikia paslaugas vykdydamas darbo sutartį arba pagal tarnybos nuostatus, turinės teisės gali būti perleidžiamos arba suteikiamos darbdaviui pagal licenciją, jeigu teisių perleidimas arba licencijavimas yra aiškiai numatytas ir jeigu paslauga patenka į darbo sutarties arba tarnybos nuostatų taikymo sritį.

<...>“.

Teisė į tinkamą ir proporcingą atlyginimą pagal naudojimo sutartis reglamentuota taip, kaip nurodyta toliau:

„XI.205/1 straipsnis. Jeigu atlikėjas pagal naudojimo sutartį perleido arba pagal licenciją suteikė savo išimtinės teises į savo atlikimo panaudojimą, jis išlaiko teisę į tinkamą ir proporcingą atlyginimą“.

Galiausiai naujajame XI.205/5 straipsnyje nurodyta:

„XI.205 straipsnis Kolektyvinėse sutartyse visų pirma gali būti nustatyta:

1. Teisių perleidimo arba licencijos suteikimo apimtis;
2. teisių perleidimo arba licencijos suteikimo tvarka;
3. tvarka, susijusi su atlygiu už teisių perleidimą ar teisių naudojimo licencijos suteikimą;

<...>“.

III. Svarbiausi pagrindinės bylos šalių argumentai

1. Pirmasis skundo pagrindas

- 13 Pareiškėjai tvirtina, kad gretutinės teisės gali būti perleidžiamos tik gavus jų turėtojo sutikimą. Pagal jų pateikiamą *Code de droit économique* (Ekonominės teisės kodeksas) XI.205 straipsnio 4 dalies ketvirtos pastraipos aiškinimą gretutines teises leidžiama perleisti kolektyvinėmis sutartimis, be kita ko, kai paslaugos teikiamos vykdant darbo sutartį arba pagal tarnybos nuostatus ir kai turtinės teisės perleidžiamos darbdaviui. Jų teigimu, pagal tarnybos nuostatus dirbančių atlikėjų gretutinės teisės gali būti perleidžiamos tik reglamentuojamojo pobūdžio aktu, kaip antai tarnybos nuostatais, tačiau būtinas šių teisių turėtojų sutikimas, išreikštas kolektyvinėje sutartyje, sudarytoje susitarus su profesinėmis sąjungomis. Dėl ginčijamu aktu perleidžiamų gretutinių teisių apimties ir tvarkos nebuvo sudaryta jokia kolektyvinė sutartis.
- 14 Kita proceso šalis ir įstojęs į bylą trečiasis asmuo tvirtina, kad XI.205 straipsnio 4 dalyje įtvirtinta išimtinė gretutinių teisių perleidimo tvarka, visų pirma tais atvejais, kai paslaugos teikiamos pagal darbo sutartį arba tarnybos nuostatus. Jų teigimu, tokiu atveju nereikia laikytis civilinės teisės normų. Gretutinių teisių perdavimas gali būti numatytas atitinkamai darbo sutartyje arba tarnybos nuostatuose. Kolektyvinės sutarties dėl teisių perleidimo apimties ir tvarkos sudarymas yra tik galimybė.

2. Penktasis skundo pagrindas

Pareiškėjų argumentai

- 15 Penktasis skundo pagrindas grindžiamas, be kita ko, Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 17 straipsnio, SESV 10 ir 288 straipsnių ir Direktyvos 2019/790 18–20 ir 22 straipsnių pažeidimu.

Pirmoji dalis

- 16 Gretutinės teisės yra intelektinės nuosavybės teisės, kurių apsauga užtikrinama, be kita ko, Chartijos 17 straipsniu. Šių teisių perleidimas galimas, tačiau Ekonominės teisės kodekso XI.205 straipsnio 4 dalyje numatytais sąlygomis, todėl šių teisių perleidimo apimtis ir tvarka gali būti nustatyta arba individualia sutartimi, arba civilinio pobūdžio „kolektyvine sutartimi“, suponuojančia, kad šalys susitarė laisva valia.
- 17 Viešajame sektoriuje darbdavių ir darbuotojų darbo santykius, ypač šių santykių pinigines sąlygas, paprastai vienašališkai nustato administracinė institucija teisės aktais, priimtais po įstatymus atitinkančių derybų. BNO ir jo darbuotojų, nesvarbu, ar jie dirba pagal tarnybos nuostatus, ar pagal darbo sutartį, teisinius santykius reglamentuoja administracinė teisė. Būtent šiomis aplinkybėmis ginčijamu aktu vienašališkai, be individualaus ar kolektyvinio suinteresuotųjų asmenų sutikimo, perleidžiamos pagal tarnybos nuostatus ir sutartis dirbančių muzikantų gretutinės teisės. Kadangi tai yra turtinės teisės, jos negalėjo būti perleistos be jų turėtojo sutikimo, kuris galėtų būti duotas kolektyvinės sutarties forma. Nenumačius kiekvieno muzikanto sutikimo atskirai, o tai prieštarauja lygybės ir nediskriminavimo principams, kuriais turi būti vadovujamasi reglamentuojant panašias situacijas teisės akte, ginčijamas aktas negalėjo būti priimtas nesudarius kolektyvinės sutarties.
- 18 Pareiškėjai, kaip darbuotojai, dirbantys pagal tarnybos nuostatus, mano, kad jiems taikomos Direktyvos 2019/790 3 skyriaus nuostatos. Pagal darbo sutartį įdarbinti atlikėjai patenka į šių nuostatų taikymo sritį *ratione personae*, o pagal tarnybos nuostatus įdarbinti atlikėjai nėra aiškiai neįtraukti į ją.
- 19 Direktyvos 2019/790 18 straipsnis turi būti aiškinamas atsižvelgiant į jos 72 ir 73 konstatuojamąsias dalis. BNO veikia ne kaip galutinis naudotojas, kaip tai suprantama pagal direktyvos 72 konstatuojamąją dalį, bet siekia įgyti atlikėjų teises, kad kartu su trečiaisiais asmenimis galėtų pats naudoti jų atlikimus. Tai reiškia, kad tiek pagal darbo sutartį įdarbintiems atlikėjams, tiek pagal BNO tarnybos nuostatus įdarbintiems atlikėjams turi būti taikoma direktyvoje numatyta apsauga.

Antroji dalis

- 20 Antrojoje skundo pagrindo dalyje pareiškėjai nurodo, kad ginčijamas aktas, priimtas 2021 m. birželio 1 d. ir įsigaliojęs jo paskelbimo *Moniteur belge* dieną,

t. y. 2021 m. birželio 4 d., penktadienį, buvo paskelbtas *in extremis*, paskutinę darbo dieną prieš pirmadienį, 2021 m. birželio 7 d., t. y. paskutinę Direktyvos 2019/790 perkėlimo į nacionalinę teisę termino dieną.

- 21 Pareiškėjų teigimu, priimdama ginčijamą aktą dieną prieš paskutinę perkėlimo į nacionalinę teisę dieną, kita proceso šalis tikėjosi išvengti šios direktyvos reikalavimų, kuriais sustiprinama atlikėjų apsauga ir numatoma jų teisė pagal sutartį suderėti dėl jų teisių perleidimo, gauti tinkamą ir proporcingą atlyginimą ir papildomą atlyginimą sėkmės atveju.
- 22 Ginčijamu aktu šie įsipareigojimai pažeidžiami, nes juo nustatomas privalomas gretutinių teisių perleidimas, už šį perleidimą numatytas visiškai netinkamas ir neproporcingas atlygis, nenumatomas joks papildomas atlygis sėkmės atveju ir nesuteikiama jokia teisė gauti informaciją ir kontroliuoti naudojimąsi šiomis teisėmis.
- 23 Iš 1997 m. gruodžio 18 d. Sprendimo *Inter-Environnement Wallonie* (C-129/96, EU:C:1997:628) matyti, kad per direktyvoje nustatytą perkėlimo į nacionalinę teisę terminą valstybės narės turi nepriimti nuostatų, kurios gali rimtai trukdyti pasiekti atitinkamoje direktyvoje nurodytą rezultatą; ši išvada patvirtinta 2006 m. liepos 4 d. Sprendime *Adeneler ir kt.* (C-212/04, EU:C:2006:443). Pagal šią jurisprudenciją nacionalinės valdžios institucija negalėjo priimti nuostatų, kuriomis pažeidžiama į nacionalinę teisę perkeliama direktyva; priešingai, jos jau turėjo laikytis šios direktyvos.
- 24 Direktyvos 2019/790 26 straipsnio 2 dalyje nurodyti iki 2021 m. birželio 7 d. „atlikti veiksmai“ negali būti valdžios institucijų „priimti“ aktai, kurie turi atitikti jau galiojančią direktyvą. Ginčijamas aktas yra bendrasis teisės aktas, kuriam taikoma direktyvoje nustatyta tvarka, nors jis priimtas laikotarpiu tarp 2019 m. birželio 9 d. ir 2021 m. birželio 7 d. Direktyvos 26 straipsnis turi būti aiškinamas kaip apsaugantis autorių ir atlikėjų, o ne naudotojų įgytas teises. Galiausiai šia nuostata saugomos tik teisėtai, t. y. laikantis Sąjungos teisės įgytos teisės. Po 2019 m. birželio 6 d. įgytoms teisėms 26 straipsnio 2 dalis taikoma tik tuo atveju, jei jos rimtai nekenkia Direktyvos 2019/790 tikslams.
- 25 Direktyvos 26 straipsnis turi būti aiškinamas atsižvelgiant į jos 82 konstatuojamąją dalį kaip apsaugantis autorių ir atlikėjų įgytas teises, o ne naudotojų įgytas teises.

Kitos proceso šalies argumentai

Dėl pirmosios dalies

- 26 Kita proceso šalis pažymi, kad Direktyvos 2019/790 26 straipsnis taikomas nedarant poveikio iki 2021 m. birželio 7 d. atliktiems veiksams ir įgytoms teisėms. Antra, pagal tarnybos nuostatus dirbančių darbuotojų, kaip antai BNO muzikantų, finansinis statusas nepatenka į Direktyvos 2019/790 taikymo sritį.

Taigi pareiškėjai negali reikalauti, kad būtų taikomi direktyvos 18–23 straipsniai, kurie susiję tik su atlikėjais, sudariusiais sutartis dėl jų gretutinių teisių naudojimo, o ne su tarnautojais, dirbančiais pagal tarnybos nuostatus.

Dėl antrosios dalies

- 27 Kita proceso šalis neigia priėmusi nuostatas, galinčias rimtai trukdyti pasiekti direktyvoje nurodytą rezultatą. Ši direktyva taikoma ne pagal tarnybos nuostatus įdarbintiems atlikėjams, o tik tiems, kurie buvo įdarbinti pagal darbo sutartį. Nors, jos nuomone, ginčijamas aktas nepatenka į direktyvos taikymo sritį, ji nurodo, kad rengdama ginčijamą aktą pasirinko vadovautis direktyva. Taigi ji aiškiai nurodė direktyvą jo preambulėje ir numatė tinkamą ir proporcingą atlygį BNO muzikantams.
- 28 Ginčijamu aktu iš atlikėjų, kuriems jis skirtas, neatimama galimybė sudaryti individualų ar kolektyvinį susitarimą su BNO dėl teisių perleidimo sąlygų ir apimties nustatymo. Pačiame ginčijamame akte pateikiama visa informacija, kurios reikia orkestro muzikantams, kad būtų galima nustatyti, ar jų atlygis yra tinkamas ir proporcingas.
- 29 Kita proceso šalis ginčija direktyvos 20 straipsnio pažeidimą, nes pareiškėjai neįrodo, kad ginčijamame akte numatytas atlyginimas yra per mažas, palyginti su visomis pajamomis, gautomis iš kūrybinių ar atlikimų panaudojimo. Tai, kad ginčijamame akte nenumatytas tinkamas ir teisingas papildomas atlyginimas sėkmės atveju, nekelia pavojaus direktyvoje numatyto rezultato pasiekimui ir neužkerta kelio atlikėjams reikalauti papildomo atlyginimo sėkmės atveju ir dėl jo derėtis su BNO sudarant atskirą sutartį.
- 30 Be to, tai, kad ginčijamame akte nenumatyta galimybė atšaukti teisių perleidimą nenaudojimo atveju, ypač atlikėjams, įdarbintiems pagal darbo sutartį, netrukdo pasiekti direktyvoje numatyto rezultato. Orkestro paslaugoms, kurios apima visų orkestrą sudarančių muzikantų paslaugas, taikoma Direktyvos 2019/790 22 straipsnio 2 dalies antroje pastraipoje numatyta išimtis.

Įstojusio į bylą trečiojo asmens argumentai

- 31 Įstojęs į bylą trečiasis asmuo mano, kad Direktyvos 2019/790 18–23 straipsniai, kurių nebuvo pradiniame Komisijos pasiūlyme, suformuluoti neaiškiai, todėl valstybėms narėms paliekama labai didelė perkėlimo į nacionalinę teisę laisvė.
- 32 Trečiojo asmens teigimu, pareiškėjai negali remtis šia direktyva dėl šių priežasčių:
- ji nėra tiesiogiai taikoma Belgijos teisėje;
 - siekiant teisinio saugumo, 26 straipsnyje nustatyta, kad direktyva (taigi ir perkėlimo į nacionalinę teisę nuostatos) bet kuriuo atveju netaikoma teisėms, įgytoms iki 2021 m. birželio 7 d. Vadinas, iki 2021 m. birželio 7 d. atliktiems

perleidimams direktyva netaikoma. Ginčijamas aktas įsigaliojo 2021 m. birželio 4 d., todėl šios direktyvos nuostatos negali jam daryti jokio poveikio;

– direktyva remiamasi tik dėl jos 18–22 straipsnių, susijusių su „sutartimis dėl teisių naudojimo“, tačiau abejotina, ar šie straipsniai taikomi gretutinių teisių į atlikimus pagal darbo sutartį arba tarnybos nuostatus perleidimui.

33 Bet kuriuo atveju ginčijamas aktas negali trukdyti pasiekti Direktyvoje 2019/790 nurodytą rezultatą. Ginčijamame akte numatyta atlyginimo tvarka visiškai atitinka Direktyvoje 2019/790 reikalaujamą rezultatą.

34 Teisė gali būti įgyta pagal sutartį arba įstatymo ar kito teisės akto nuostatą, lemiančią tokį įgijimą. Pagal Direktyvos 2019/790 26 straipsnį ši direktyva neturi įtakos teisėms, kurios buvo perleistos pagal sutartį ar kitu pagrindu iki 2021 m. birželio 7 d. Šios direktyvos taisyklės netaikomos teisės aktams, priimtiems iki 2021 m. birželio 7 d.

3. Šeštasis skundo pagrindas

35 Šeštasis pagrindas grindžiamas įvairių nuostatų, įskaitant Chartijos 17 straipsnį ir Direktyvos 2019/790 18–22 straipsnius, pažeidimu.

Pareiškėjų argumentai

36 Dėl direktyvos taikytinumo pareiškėjai tvirtina, kad ginčijamas aktas buvo ne „atliktas [sudarytas]“, o vienašališkai „priimtas“ kitos proceso šalies.

Pirmoji dalis

37 Ginčijamame akte numatytas atlyginimas už gretutines teises yra netinkamas ir neproporcingas (arba neadekvatus) ir nėra pagrįstas jokia objektyvia ir svarbia aplinkybe, leidžiančia įvertinti jo pagrįstumą.

38 Iš Direktyvos 2019/790 73 konstatuojamosios dalies matyti, jog tam, kad atlygi būtų galima laikyti tinkamu ir proporcingu tikrajai ar galimai perleistų teisių vertei (arba proporcinium), reikia atsižvelgti į atlikėjo indėlį teikiant paslaugą ir į visas kitas aplinkybes, pavyzdžiui, rinkos praktiką arba faktinį kūrinio naudojimą. Atsižvelgiant į kiekvieno sektoriaus ypatumus, gali būti patvirtinta vienkartinė išmoka, tačiau ši suma turi būti nustatyta objektyviai ir tinkamai, atsižvelgiant į minėtus aspektus.

Nustatydama ginčijamame akte numatytą atlyginimą, kita proceso šalis nesirėmė jokiais šio sektoriaus duomenimis, atsižvelgiant į jo specifiką. Pavyzdžiui, pelnas, gautas naudojantis BNO muzikantų gretutinėmis teisėmis, nėra žinomas ir todėl negali būti referencinis kriterijus.

39 Per 2016–2019 m. vykusias diskusijas BNO pasiūlymai pasikeitė taip, kad nuo 2017 m. gegužės mėn. iki 2021 m. vasario mėn. jo pasiūlymas nuo 320 EUR

padidėjo iki 600 EUR už 25 koncertus, o šie pokyčiai nebuvo pagrįsti nė menkaisiais objektyviais ir reikšmingais vertinimo elementais.

- 40 Lyginant neatsižvelgiama į atlyginimą už gretutines teises, kuris daugelį metų mokamas vieninteliame kitame orkestre, kuris pagal savo dydį ir teisinę padėtį yra panašus į BNO, t. y. *Théâtre royal de la Monnaie* (Monė karališkasis teatras) orkestre. Šiame orkestre pagal „kolektyvinės sutarties“ pagrindą įgyvendintą mechanizmą numatytas maždaug 2 500 EUR atlygis per metus. Šis palyginimas įrodo, kad BNO muzikantams skiriamas atlygis, kuris akivaizdžiai nėra tinkamas ir proporcingas (arba adekvatus) ir visiškai nepagrįstas objektyviomis, reikšmingomis ir pagrįstomis priežastimis.

Antroji dalis

- 41 Antroje dalyje pareiškėjai tvirtina, kad ginčijamame akte nėra jokios nuostatos, kurioje būtų užtikrinta, kad gretutinių teisių turėtojams bus mokamas papildomas atlyginimas, jei jų kūriniai bus sėkmingai naudojami.
- 42 Nors ginčijamo akto 4 straipsnio 4 dalyje numatyta papildoma išmoka, ji priklausys nuo sutarties, sudarytos tarp BNO ir privatinės teisės reglamentuojamos akcinės bendrovės, kurios tikslas – rengti pasirodymus pasinaudojant, be kita ko, mokesčių lengvatos mechanizmu, vykdymo. Šis bendradarbiavimas leis maksimaliai privatizuoti pelną privačios bendrovės naudai, o valstybės ir muzikantų nenaudai BNO bus perkeltos maksimalios gamybos sąnaudos.
- 43 Taigi ginčijamas aktas visiškai neatitinka Direktyvoje 2019/790 įtvirtinto principo, kuriuo siekiama užtikrinti teisingą atlygį muzikantams, jeigu jų meno kūriniai atlikimas sėkmingai panaudojamas.
- 44 Dėl ginčijamo akto 4 straipsnio 4 dalies, kurioje nenumatyta jokie skaidrumo dėl sutarčių ir gamybos sąnaudų, papildomos išmokos mokėjimas tampa visiškai atsitiktinis, nes dėl šio mokėjimo BNO sutarties vykdymas negali tapti nuostolingas, o visos kintamosios gamybos išlaidos yra atskaitytinos.
- 45 Ginčijamame akte numatyta vienkartinė išmoka yra tiesiog indeksuojama. Vis dėlto šiuo aktu terminuotai (penkiasdešimčiai metų) ir visame pasaulyje perleidžiamos gretutinės teisės, ir nėra nuostatos, pagal kurią vienkartinę išmoką būtų numatyta tikslinti tuo atveju, jei per šį laikotarpį visos pajamos, gautos iš BNO atlikimų panaudojimo, rodytų, kad šis atlygis yra per mažas, palyginti su šiuo panaudojimu. Jei kūrinys būtų komerciškai sėkmingas, šis atlygis niekada nebus tikslinamas. Tai yra Direktyvos 2019/790 20 straipsnio ir tinkamo bei proporcingo atlyginimo principų pažeidimas.

Trečioji dalis

- 46 Nė viena ginčijamo akto nuostata muzikantams neleidžiama kontroliuoti kriterijų, kuriais remiantis nustatomas atlygis už perleistas teises, ir nenumatoma nei jokios bendros apskaitos, dėl kurios būtų galima pareikšti prieštaravimų, nei duomenų,

susijusių su BNO naudojimosi teisėmis, perdavimo ar dalijimosi jais. Muzikantai, neturintys jokios teisės kontroliuoti pagal privatinę teisę įsteigtos bendrovės partnerės valdymo, neturi jokios galimybės patikrinti naudojimosi gretutinėmis teisėmis rezultatų, gautų jiems teikiant paslaugas pagal šios bendrovės ir BNO sutartį.

Ketvirtoji dalis

- 47 Ginčijamame akte nėra nuostatų, pagal kurias, jeigu BNO nenaudotų gretutinių teisių, jų turėtojai galėtų atsisakyti jų perleidimo, todėl jis neatitinka Direktyvoje 2019/790 įtvirtintų principų.

Kitos proceso šalies argumentai

- 48 Kita proceso šalis tvirtina, kad Direktyva 2019/790 nėra skirta pareiškėjams ir kad ji nėra susijusi su asmenimis, kuriems taikomi tarnybos nuostatai.

Dėl pirmosios dalies

- 49 Pagal Direktyvos 2019/790 18 straipsnį nedraudžiama, kad atlyginimas už gretutines atlikėjų teises būtų nustatytas Karaliaus dekretu atlikėjams, kuriems taikomi tarnybos nuostatai. Kalbant apie atlikėjus, dirbančius pagal darbo sutartį, ginčijamo akto rengėjas atsižvelgė į sutarčių laisvės principą, kaip matyti iš jo konstatuojamųjų dalių.
- 50 Kad būtų galima įvertinti atlyginimo atlikėjams tinkamumą ir proporcingumą, reikia atsižvelgti į tai, kad kiekvieno orkestro muzikanto perleistos teisės neturi jokios realios ar potencialios ekonominės vertės be įrašytų kūrinių autorių teisių, be kitų BNO atlikėjų gretutinių teisių ir be perleistų įrašų gamintojo gretutinių teisių. Orkestro atlikėjų gretutinės teisės sudaro tik nedidelę intelektinių teisių, kurias turi įgyti BNO, kad galėtų laisvai naudoti muzikantų atlikimus, dalį. Ginčijamame akte nurodytas atlyginimas atlikėjams yra tinkamas ir proporcingas realiai ar potencialiai perleistų teisių ekonominei vertei.
- 51 Be to, pareiškėjų nurodytas pagrindas susijęs tik su 600 EUR vienkartinė išmoka ir juo neatsižvelgiama į daugelį kitų ginčijamame akte numatytų atlyginimų, kurie atitinka visas grynąsias pajamas, gautas iš perleistų teisių naudojimo, ar jų dalį, todėl akivaizdu, kad jie yra proporcingi ir tinkami.
- 52 Direktyvos 2019/790 26 straipsnio 2 dalyje kalbama apie „veiksmą“, o ne apie „sutartį“ ar „susitarimą“, todėl sąvoka „atliktas veiksmas“ apima ir vykdomosios valdžios priimtus aktus.

Dėl antrosios dalies

- 53 Direktyva nereikalaujama, kad BNO atlikėjų atlyginimas būtų nustatomas atsižvelgiant į galimą jų atlikimo panaudojimo sėkmę visais atvejais, o tik tais

atvejais, kai paaiškėja, kad atlyginimas yra pernelyg mažas, palyginti su pajamomis, gautomis iš atlikimo panaudojimo.

Dėl trečiosios dalies

- 54 Ginčijamo akto 4 straipsnio 3 dalyje nurodyti 600 EUR vienkartinės išmokos nustatymo kriterijai yra aiškūs ir juos gali lengvai kontroliuoti muzikantai, kurie žino, kiek paslaugų suteikė, ir žino, ar jų atlikimai buvo įrašyti. Kito proporcingo atlygio nustatymo kriterijai taip pat yra aiškūs (grynosios pajamos atskaičius kintamąsias gamybos sąnaudas). Muzikantams pakanka nustatyti bendrą grynujų pajamų sumą iš jų gautos procentinės dalies.

Įstojusio į bylą trečiojo asmens argumentai

- 55 Įstojusio į bylą trečiojo asmens teigimu, Direktyvos 2019/790 18–22 straipsniai taikomi tik esant naudojimui sutarčiais. Nagrinėjamu atveju BNO su savo muzikantais nesudaro naudojimo sutarties.
- 56 Dėl pirmos dalies, remdamasis Direktyvos 2019/790 versijomis anglų ir nyderlandų kalbomis, taip pat jos 61 ir 73 konstatuojamosiomis dalimis, įstojęs į bylą trečiasis asmuo teigia, kad jos 18 straipsnyje neteisingai nurodomas „proporcingas“, o ne „adekvatus“ atlyginimas. Taigi atlyginimas atitinka direktyvą, jei jis yra adekvatus (pagal licenciją suteiktų ar perleistų teisių realiai ar potencialiai ekonominei vertei), nesvarbu, ar jis yra vienkartinis, ar proporcinis.
- 57 Ginčijamame akte numatytas „tinkamas ir proporcingas atlyginimas“, kaip tai suprantama pagal direktyvą, nes muzikantams mokamas fiksuotas metinis 600 EUR atlygis, apimantis 25 paslaugų (atlikimų) kvotą, ir kelios išmokos, proporcingos grynosioms BNO pajamoms, gautoms iš jų gretutinių teisių panaudojimo. Todėl ginčijamame akte numatytos išmokos akivaizdžiai turi pagrįstą ryšį su realia perleistų teisių ekonomine verte. Galiausiai ginčijamame akte numatyti atlyginimai atitinka sektoriaus praktiką.
- 58 Direktyvos 2019/790 18 straipsnyje visiškai nereikalaujama, kad teisės būtų perleidžiamos pagal sutartį, nepaisant atitinkamų muzikantų statuso, priešingai, jo 2 dalyje nustatyta, kad „valstybės narės gali taikyti skirtingus mechanizmus“.

Dėl antrosios dalies

- 59 Ginčijamame akte numatytos išmokos negali būti kvalifikuojamos kaip „neproporcingai mažas [atlygis], palyginti su visomis vėlesnėmis susijusiomis pajamomis, gautomis iš kūrybinių naudojimo ar atlikimo“, nes jas sudaro, be kita ko, atlyginimas, proporcingas grynosioms pajamoms, gautoms iš gretutinių teisių panaudojimo, ir jos sudaro 50–100 % BNO gautų grynujų pajamų.

IV. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiančio teismo vertinimas

- 60 Klausimai, ar Direktyva 2019/790 taikoma gretutinėms teisėms, perleistoms esant tarnybos nuostatų reglamentuojamiems darbo santykiams, ir ar pagal šią direktyvą iki 2021 m. birželio 7 d. draudžiama priimti vienašalį teisės aktą dėl gretutinių teisių perleidimo, susiję su bylos esme.
- 61 Pirmą kartą šioje byloje, nors ginčijamo akto preambulėje aiškiai nurodyta Direktyva 2019/790 ir pagrindžiama šio akto atitiktis šiai direktyvai, kita proceso šalis teigia, kad „pareiškėjai negali reikalauti taikyti direktyvos 18–23 straipsnius, sudarančius jos [IV antraštinės dalies] 3 skyrių „Teisingas atlygis pagal autorių ir atlikėjų sutartis dėl teisių naudojimo“, kurie, kaip matyti iš pavadinimo, susiję tik su atlikėjais, sudariusiais sutartį dėl jų gretutinių teisių panaudojimo, o ne su darbuotojais, kuriems taikomi tarnybos nuostatai.
- 62 Įstojęs į bylą trečiasis asmuo taip pat nurodo, kad „abejotina, ar šie straipsniai taikytini gretutinių teisių į paslaugas, suteiktas pagal darbo sutartį arba tarnybos nuostatus“, perleidimui. Jis remiasi direktyvos 72 konstatuojamąja dalimi.
- 63 Be to, kita proceso šalis ir įstojęs į bylą trečiasis asmuo tvirtina, kad direktyva taikoma „nedarant poveikio jokiems iki 2021 m. birželio 7 d. atliktiems veiksams ir įgytomis teisėmis“, o pagal ginčijamą aktą BNO muzikantų gretutinių teisių perleidimo data yra 2021 m. birželio 4 d.
- 64 Kitos proceso šalies ir į bylą įstojusio trečiojo asmens argumentais keliami klausimai, ar Direktyvoje 2019/790, visų pirma jos 18–23 straipsniuose, reglamentuojamas gretutinių teisių perleidimas esant tarnybos nuostatų reglamentuojamiems darbo santykiams, ir, jei taip, ar kita proceso šalis privalėjo laikytis šių nuostatų priimdama ginčijamą aktą, kuriuo per šios direktyvos perkėlimo į nacionalinę teisę terminą vienašališkai perleidžiamos BNO muzikantų gretutinės teisės.
- 65 Šie klausimai susiję su Sąjungos teisės išaiškinimu, todėl pagal SESV 267 straipsnį jie turi būti pateikti Europos Sąjungos Teisingumo Teismui.

V. Prejudiciniai klausimai

1. Ar 2019 m. balandžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2019/790 dėl autorių teisių ir gretutinių teisių bendrojoje skaitmeninėje rinkoje, kuria iš dalies keičiamos direktyvos 96/9/EB ir 2011/29/EB, 18–23 straipsniai turi būti aiškinami taip, kad jais draudžiama teisės aktais perleisti pagal tarnybos nuostatus dirbančių asmenų gretutines teises į kūrinių atlikimą esant darbo santykiams?
2. Jeigu į pirmąjį klausimą būtų atsakyta teigiamai, ar 2019 m. balandžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2019/790 dėl autorių teisių ir gretutinių teisių bendrojoje skaitmeninėje rinkoje, kuria iš dalies

keičiamos direktyvos 96/9/EB ir 2011/29/EB, 26 straipsnio 2 dalyje vartojamos sąvokos „atlikti veiksmai“ ir „įgytos teisės“ turi būti aiškinamos kaip apimančios, be kita ko, gretutinių teisių perleidimą teisės aktu, priimtu iki 2021 m. birželio 7 d.?

DARBINIS VERTINIMAS